

La modernitat ètica de Gabriel Casas

La fotografia presenta un nen de cinc o sis anys amorrat a l'aparador d'una llibreria, amb les mans aplanades contra el vidre i molt interessat en les novetats editorials que s'hi exposen. Potser només calia l'atzar, per copsar una voracitat així de tendra per la literatura, però feia falta astúcia per presentar-la des d'un punt elevat dins l'establiment que permet distingir, no només la cara absorta del nen, sinó també els títols de les obres en venda, la calçada molla de pluja i part de l'expositor amb la premsa del dia. La va fer Gabriel Casas a Barcelona pel Sant Jordi de 1931, i ha estat el reclam de l'exposició que el Caixaforum dedica, encara fins al 17 de gener, a la Fontana d'Or de Girona, a aquest fotògraf que els experts consideren pioner a l'Estat espanyol en l'adopció de les estratègies de la Nova Visió europea.

La mostra conté una bona representació de les aleshores novíssimes experimentacions amb la perspectiva: xemeneies, escales, antenes de ràdio, locomotores, telefèrics, anuncis lluminosos o bastides d'obra en enquadraments vertiginosos i dinàmics, o composicions apilades de vaixelles, vinils, barrets i bitlles que destitueixen l'objecte de la seva singularitat d'acord amb els emergents sistemes de reproducció tècnica. Són imatges que subratllen la tesi principal de la innovació amb què s'ha procedit al rescat d'aquest magnífic fotògraf dels anys vint i trenta que, com tants altres de la seva generació —des d'Agustí Centelles a Antoni Arissa—, va haver de dispersar el seu talent en encàrrecs comercials i publicitaris en acabar la Guerra Civil. Vistos avui, però, els contrapicats i fotomun-

Una història dels fotoreporters gironins?

Amb cada recuperació d'un autor es creen il·les artificials allà on en realitat havia existit un arxipèlag. Les exposicions recents del llegat de fotoreporters com Gabriel Casas necessiten, doncs, el complement d'una mirada global com la que aporta la laboriosa investigació que ha emprès l'Arxiu Nacional de Catalunya al llibre *Reporters gràfics. Barcelona, 1900-1939*. Podríem tenir una obra equivalent dels fotògrafs gironins?

tatges, per si mateixos, com a prospeccions estètiques del culte naixent al maquinisme i a la comunicació de masses, deixen una impressió equívoca: són les imatges que curiosament semblen haver envellit més de pressa. És el que sol passar amb la modernitat quan està massa pendent de si mateixa, mirant-se amb orgull les sabates noves mentre camina. Si bé Gabriel Casas va assajar-ne les opcions, va ser amb una actitud més encuriosida que benèvola; vull dir, més crítica que fanàtica. Perquè quan se'n serveix per enfocar el món que l'envolta, ho fa abordant un canvi de perspectiva crucial en què la intenció ja no és formal, sinó més aviat ètica: implicar l'espectador, no només en l'escena viscuda, sinó en l'acte fotogràfic mateix, comprometent-lo en aquest aflorament intrèpid, oblic, veloç, gairebé accidental de la vida que passa, siguin les cuixes de les noies esperant parella a la sala de ball, sigui Francesc Macià inaugurant amb tota solemnitat un semàfor. Al costat dels símbols del progrés i el frenesí, en aquella Barcelona extasiada per l'Exposició de 1929, no és estrany que Casas parés també atenció als pillets, als vagabunds que dormien al carrer, a les prostitutes del districte cinquè, a l'atmosfera crepuscular dels cabarets i a les famílies que malvivien als suburbis, retratades en un estil tan proper al Walker Evans de l'Amèrica profunda, que de manera premonitòria la Catalunya republicana sembla el correlat d'una plantació de cotonaires arruïnats.